

Atzinums Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 604/2013 groza attiecībā uz tās dalībvalsts noteikšanu, kura ir atbildīga par tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko iesniedzis nepilngadīgais bez pavadības, kuram nav ģimenes locekļa, brāļa vai māsas vai radnieka, kas likumīgi atrodas dalībvalstī”

COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD)

(2015/C 012/11)

Ziņotāja: **Grace ATTARD**

Eiropas Parlaments 2014. gada 3. jūlijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 604/2013 groza attiecībā uz tās dalībvalsts noteikšanu, kura ir atbildīga par tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko iesniedzis nepilngadīgais bez pavadības, kuram nav ģimenes locekļa, brāļa vai māsas vai radnieka, kas likumīgi atrodas dalībvalstī”

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 30. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 502. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 15. un 16. oktobrī (15. oktobra sēdē) ar 143 balsīm par un 1 balsi pret, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi un piezīmes

1.1. EESK atbalsta priekšlikumu grozīt Regulu (ES) Nr. 604/2013. Tomēr, lai nodrošinātu, ka neviens bērns nav juridiskas nenoteiktības stāvoklī vai bez valstspiederības, jānovērš tādi šķēršļi kā sarežģītas administratīvās, tieslietu un citas sistēmas dalībvalstīs, informācijas trūkums un bērna bailes no tā, ka par viņu ziņos.

1.2. EESK visnotaļ iesaka, ka **“bērna interešu”** principam jābūt pārākam par visiem citiem valstu un starptautiskajiem tiesību aktiem.

1.3. EESK atzīmē, ka izskatāmajā priekšlikumā nav paredzēti kritēriji attiecībā uz to, “kā” un “kam” būtu jānosaka “bērna intereses”. Definējot bērna intereses, būtu jāievēro noteikumi un standarti, kas ietverti starptautiskajās cilvēktiesību konvencijās.

1.4. Komiteja iesaka, ka darbiniekiem, kas strādā ar nepilngadīgajiem bez pavadības, jābūt pienācīgi apmācītiem ievērot bērna tiesības.

1.5. Lai izvairītos no interešu konfliktiem un nodrošinātu kvalificētu personālu, iestādei, kas nosaka bērna intereses, vajadzētu būt neatkarīgai struktūrai, kura nav saistīta ar imigrācijas iestādēm. Vēlams, lai tā būtu valsts struktūra, kas atbild par bērna aizsardzības jautājumiem ⁽¹⁾.

1.6. EESK uzsver, ka **bērnu aizturēšanas** izbeigšanas jautājums būtu jārisina kā steidzama prioritāte neatkarīgi no tā, vai bērni ir pavadīti vai nepavadīti, un neatkarīgi no tā, kādai procedūrai viņi ir pakļauti.

⁽¹⁾ Piemēram, *Oficina de Proteccion de Menores* Spānijā vai Jauniešu labklājības birojs Vācijā.

1.7. Saskaņā ar **neizraidīšanas** saistībām, kas izriet no starptautiskajām cilvēktiesībām, humanitārajām tiesībām un bēgļu tiesībām, bērniem bez pavadības un nošķirti bērniem nekad nedrīkstētu liegt ieceļošanu kādā valstī.

1.8. EESK iesaka, ka attiecībā uz 4.b, 4.c un 4.d punktā minētajiem gadījumiem Komisijai būtu jānosaka vienotas procedūras, kā arī atbilstoši un elastīgi termiņi, nodrošinot, ka nolīgumi starp dalībvalstīm ir balstīti uz bērna interesēm.

1.9. Termini “informēt” un “reāla iespēja” skaidri jādefinē, lai nodrošinātu, ka pienācīgi apmācīti sociālie darbinieki, neatkarīgi tulkis un kvalificēts pārstāvis, kas rīkojas kā likumīgs aizbildnis, nepilngadīgajam sniedz palīdzību, lai viņš izprastu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas procesa sekas jebkurā ES dalībvalstī.

1.10. EESK uzskata, ka **likumīgajam aizbildnim** jābūt “kvalificētam pārstāvim”, kam ir pieredze darbā ar nepilngadīgajiem un zināšanas par valsts tiesību aktiem, kuri attiecas uz ārvalstniekiem un bērnu tiesību aizsardzību.

1.11. EESK jo īpaši aicina dalībvalstis nodrošināt, ka vecuma novērtēšanas procedūras ir balstītas uz nepilngadīgā interesēm un to galvenais mērķis ir nodrošināt, ka tiesības un aizsardzība, uz ko nepilngadīgais ir tiesīgs, viņam tiek garantētas. Novērtējums jāveic likumīgā aizbildņa klātbūtnē.

1.12. EESK visnotaļ iesaka, ka situācijās, kad nepilngadīgais kļūst pilngadīgs dalībvalsts, kas atbild par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, noteikšanas procesa laikā, par personas vecumu būtu jāuzskata viņas vecums sākotnējā pieteikuma iesniegšanas dienā.

1.13. Virkne **ES politikas programmu** attiecībā uz nepilngadīgo migrantu bez personu apliecinošiem dokumentiem aizsardzību ir jāpārskata⁽²⁾. Šādas programmas ietver legalizāciju kā migrācijas politikas instrumentu, informācijas un atbalsta sniegšanu ģimenēm bez personu apliecinošiem dokumentiem, pierādījumu datubāzes veidošanu, dzimšanas reģistrāciju un datu aizsardzību, kā arī tiesības uz izglītību un profesionālo apmācību, veselības aprūpes pakalpojumiem un izmitināšanu.

1.14. EESK uzskata, ka jēdzienam “nelikumīgas migrācijas stāvoklī esoši bērni bez pavadības” ir nepieciešama **visaptverošāka definīcija**, lai tā aptvertu dažādās situācijas, kas radušās praksē un kas nav minētas regulas priekšlikumā.

1.15. EESK uzsver, ka ir svarīgi apspriesties ar pilsoniskās sabiedrības ekspertiem, juristiem un speciālistiem, kuriem ir pieredze darbā ar bērniem migrantiem, un apliecina gatavību sadarboties ar Komisiju šajā procesā.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Komisijas priekšlikums ietver 8. panta 4. punkta grozījumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (Dublīnas III regula).

2.2. Priekšlikums izstrādāts, ņemot vērā ES Tiesas neseno spriedumu⁽³⁾, kurā precizēts, kura dalībvalsts ir atbildīga par tāda pieteikuma izskatīšanu, ko iesniedz nepilngadīgais bez pavadības. Tas uzlabos situāciju nepavadītiem nepilngadīgajiem, kuri iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu un kuriem ES teritorijā nav ģimenes locekļa, brāļa vai māsas, vai kāda radnieka.

2.2.1. 4.a punktā kodificēts Tiesas spriedums lietā C-648/11 un norādīts: “Ja nepilngadīgajam bez pavadības nav ģimenes locekļa, brāļa vai māsas, vai radnieka, kurš likumīgi atrodas dalībvalstī, kā minēts 1. un 2. punktā, atbildīgā dalībvalsts ir tā, kurā nepilngadīgais bez pavadības ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu un kurā tas atrodas, *ar nosacījumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs*”.

⁽²⁾ Dr Sarah Spencer, COMPAS, Oksfordas Universitāte.

⁽³⁾ Lieta C-648/11, MA un citi pret Iekšlietu ministrijas valsts sekretāru, Apvienotā Karaliste.

2.2.2. 4.b punktā tiek risināta situācija, kad nepilngadīgais, kas ir 4.a punktā minētais pieteikuma iesniedzējs, atrodas kādās dalībvalsts teritorijā, bet nav tur iesniedzis pieteikumu. Dalībvalsts informē nepilngadīgo bez pavadības par viņa tiesībām iesniegt pieteikumu un dod viņam/viņai reālu iespēju iesniegt pieteikumu minētajā dalībvalstī, *izņemot gadījumus, kad tas nav nepilngadīgā interesēs.*

2.2.3. Tādējādi nepilngadīgajam ir divas iespējas – vai nu iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai ne.

2.2.4. Saskaņā ar 4.c punktu otrajā gadījumā, kas nav aplūkots lietā C-648/11, proti, ja nepilngadīgais izlemj neiesniegt jaunu pieteikumu dalībvalstī, kurā viņš atrodas, nepilngadīgais jāpārsūta uz *to dalībvalsti, kura ir vispiemērotākā atbilstīgi nepilngadīgā interešu apsvērumiem.* Šā noteikuma mērķis ir, ieviešot noteikumu, kas ir konkrēts un paredzams, nodrošināt, ka pastāv noteiktība par atbildīgās dalībvalsts noteikšanu un ka procedūra nerada nevajadzīgu kavēšanos. Regulas Nr. 604/2013 6. pantā paredzētās garantijas nepilngadīgajiem attiecas uz visiem nepilngadīgajiem, kam piemērojamas izskatāmās regulas procedūras, taču ar priekšlikumu 4.c pantā tiek ieviests arī pienākums nepilngadīgā interešu novērtēšanā sadarboties pieprasītājam dalībvalstij un dalībvalstij, kas saņem pieprasījumu.

3. Vispārīga informācija

3.1. Problēmas, ar kurām saskaras nepilngadīgie bez pavadības, ir daudzveidīgas un sarežģītas, un tām ir vajadzīga daudzpusēja, visaptveroša un holistiska pieeja.

3.2. EESK iesaka, pamatojoties uz attiecīgo ANO konvenciju, ikvienam bērnam būtu jāsaņem viņa vecumam piemērota informācija par viņa tiesībām, lai nodrošinātu, ka nepilngadīgajiem, jo īpaši tādiem, kas neatrodas atbilstošā “redzeslokā” un nesaņem pienācīgu aprūpi, būtu nodrošinātas iespējas pieprasīt aizsardzību.

3.3. 2013. gadā aptuveni 120 000 patvēruma meklētāju ES bija nepilngadīgie, veidojot vairāk nekā vienu ceturtdaļu no patvēruma meklētāju kopskaita. 12 685 patvēruma meklētāju bija nepilngadīgie bez pavadības⁽⁴⁾. Tādu nepavadītu nepilngadīgo īpatsvars, kuri lūdz patvērumu Eiropā, pēdējos 10 gados ir stabils – aptuveni 5 % no Eiropā iesniegto patvēruma pieteikumu kopskaita.

3.4. “Migrācijas stāvoklī esošu bērnu” statuss dažādos ceļojuma posmos var atšķirties, un viņiem var rasties daudzas dažādas neaizsargātības situācijas⁽⁵⁾, kas visas ir jārisina.

3.5. Viņi var ceļot kopā ar savu ģimeni vai patstāvīgi, vai arī ar personām, kas nav viņu ģimenes locekļi, vai būt atstāti bez pavadības pēc iecelšanas dalībvalsts teritorijā. Arī šo bērnu vecāki vai aprūpētāji var būt bez personu apliecinošiem dokumentiem, piemēram, personas, kas ieceltojus nelegāli vai kam ir beidzies uzturēšanās atļauja vai ģimenei izsniegto vīzu termiņš. Vecāki vai aprūpētāji var būt arī likumīgas migrācijas statusā, piemēram, gadījumos, kad bērni ierodas Eiropā, lai atkalapvienotos ar savu ģimeni, taču neiekļaujas atkalapvienošanās shēmās. Arī bērni, kas dzimuši Eiropā, var būt bez personu apliecinošiem dokumentiem, jo tādu nav viņu vecākiem. Iespējams arī, ka bērnus atstāj vienus izraidīšanas gadījumā.

3.6. Dalībvalstīm ir juridisks pienākums nodrošināt, ka Eiropas Savienības Tiesas nolējumos, jo īpaši lietā C-648/11, kas attiecas uz Regulu Nr. 604/2013, un ANO konvencijā noteiktā aizsardzība un standarti tiek paredzēti valstu tiesību aktos un tiek ievēroti divi Konvencijas par bērna tiesībām (CRC) galvenie principi: i) nediskriminācijas princips (2. pants) un ii) bērna intereses (3. pants). Jebkura politika vai prakse, kas ir pretrunā starptautiskajiem un/vai ES tiesību aktiem, ir apstrīdama kā nelikumīga, un ikreiz, kad tiek pārkāptas bērna tiesības, ir jāuzsāk pārkāpumu procedūras.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Patvēruma statistika, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Eiropas foruma par bērnu tiesībām (2012) informatīvs dokuments, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Ierosinātā regula nodrošinās, ka dalībvalstis ievēro Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par bērna tiesībām (CRC) Vispārējo apsvērumu Nr. 6 par rīcību attiecībā uz bērniem bez pavadības un nošķirtiem bērniem ārpus viņu izcelsmes valsts.

4.2. 1996. gada Hāgas Konvencijā (THC 1996)⁽⁶⁾ noteikts, ka neatkarīgi no valstu tiesību aktiem vecuma robeža "bērniem" vai "nepilngadīgām personām" VIENMĒR ir 18 gadi.

4.3. Bērna tiesību pamatprincipi **jāiekļauj** to tiesību aktu, politiku, procedūru un praktisko pasākumu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā, kas skar bērnus migrantus bez pavadības.

4.4. Ierosinātais tiesību akts būtu piemērojams nepilngadīgajiem, kuru pieteikumu kāda dalībvalsts iepriekš ir noraidījusi.

4.5. Darbiniekiem, kas strādā ar nepilngadīgajiem bez pavadības (tostarp tiesībsardzības iestāžu, tiesu iestāžu darbiniekiem, intervētājiem, tulkiem, sociālajiem un jaunatnes darbiniekiem, veselības aprūpes speciālistiem, aizbildņiem, juridiskajiem pārstāvjiem, policistiem un robežsargiem) jābūt **pienācīgi apmācītiem** ievērot bērna tiesības.

4.6. Ar ANO konvenciju valstīm noteikts pienākums pret bērniem, kam nav personu apliecinošu dokumentu, apliecināt tādu pašu attieksmi kā pret "visiem" bērniem, bez izņēmuma. Tomēr praksē pastāv pretruna starp valstu tiesisko regulējumu imigrācijas kontroles jomā un bērnu aizsardzības jomā. EESK aicina dalībvalstis savu bērnu aizsardzības sistēmu ietvaros nodrošināt, ka bērnus nelikumīgā situācijā ņem vērā un aizsargā pirmkārt un galvenokārt kā bērnus.

5. Īpašas piezīmes

5.1. EESK daudzos atzinumos⁽⁷⁾ un, piedaloties Eiropas Integrācijas forumā, ir paudusi stingru nostāju attiecībā uz politikas pasākumiem un praksi saistībā ar legāli un neatbilstīgi ieceļojušu migrantu pamattiesībām.

5.2. Visiem bērniem migrantiem vai nelikumīgas migrācijas situācijā esošiem bērniem saskaņā ar ANO Konvenciju par bērna tiesībām, kā arī citām starptautiskajām konvencijām būtu jānodrošina **bērniem labvēlīgi uzņemšanas nosacījumi**, neatkarīgi no tā, vai viņiem ir vai nav personu apliecinoši dokumenti – pat Eiropas iekšējās migrācijas gadījumā.

5.3. Uzreiz pēc jebkura nepavadīta vai nošķirta bērna ierašanās būtu jāsniedz bezmaksas juridiskā palīdzība un jāieceļ kvalificēts un neatkarīgs **likumīgs aizbildnis**, lai bērnam nodrošinātu atbalstu, padomus un aizsardzību līdz laikam, kad bērns atkalapvienojas ar savu ģimeni vai tiek nodots atbilstošā aprūpē.

5.4. Lai gan likumīgas aizbildnības nozīme ES tiesību aktos ir atzīta, tajos nav definēti likumīgā aizbildņa pienākumi. Likumīgajam aizbildnim jābūt "kvalificētam pārstāvim", kam ir pieredze darbā ar nepilngadīgām personām un zināšanas par valsts tiesību aktiem, kuri attiecas uz ārvalstniekiem un bērnu tiesību aizsardzību, un kam ir pilnvaras pārstāvēt bērnu visos lēmumu pieņemšanas procesos, ar nosacījumu, ka bērns tam piekrīt⁽⁸⁾. Aizbildņa rīcībā jābūt finanšu resursiem, lai iesaistītu papildu ekspertīzi, ja tas ir nepieciešams bērna interesēs.

5.5. Visā atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesā nepilngadīgajiem bez pavadības **tāpat kā citiem bērniem** saņēmējas dalībvalsts jurisdikcijā vajadzētu būt nodrošinātiem ar piekļuvi mājoklim, izglītībai un veselības aprūpes pakalpojumiem, īpašu uzmanību pievēršot bērnu psiholoģiskajam stāvoklim.

⁽⁶⁾ 1996. gada Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (THC 1996), http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ (OV C 128/29, 18.5.2010.), (OV C C48/6, 15.2.2011.), (OV C 67, 6.3.2014.), (OV C 317/110, 23.12.2009.).

⁽⁸⁾ 1996. gada Hāgas Konvencija.

5.6. **Bērnu viedokļi** un viņu stāstītais par savu pieredzi jāņem vērā politikas izstrādē un rīcības plānos attiecībā uz bērniem. Pētījumi par nepieciešamību iegūt pierādījumus, kuru fokusā ir bērni, tostarp par bērna tiesībām brīvi paust savus uzskatus visos viņu skarošos jautājumos, ir snieguši vērtīgu nepastarpinātu informāciju Eiropas Rīcības plānam par nepavadītiem nepilngadīgajiem (2010.–2014. gads)⁽⁹⁾.

5.7. Termini “informēt” un “reāla iespēja” skaidri jādefinē, lai nodrošinātu, ka i) pienācīgi apmācīti sociālie darbinieki, neatkarīgi tulki un likumīgs aizbildnis valodā, kas nepilngadīgajam ir saprotama, viņam sniedz palīdzību, kas nodrošina izpratni par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas procesa sekām jebkurā ES dalībvalstī, un ka ii) nepilngadīgajam jādod vai jāatsaka sava piekrišana – ja nepieciešams, tad rakstveidā.

5.8. Nevienā starptautiskās aizsardzības pieprasījuma procesa posmā nepilngadīgo nedrīkstētu **aizturēt**. Turklāt aizturēšana nepilngadīgajam neļauj izmantot tiesības pārvietoties uz citu dalībvalsti, lai iesniegtu pieprasījumu tur⁽¹⁰⁾.

5.9. Katram lēmumam, kas saskaņā ar Dublīnas II un III regulām pieņemts par nepilngadīgajiem bez pavadības, kuri meklē patvērumu, vajadzētu būt saskaņā ar neseno Eiropas Savienības Tiesas praksi⁽¹¹⁾.

5.10. Nolīgumiem un protokoliem ar dažādām dalībvalstīm, kurus aicināts noslēgt ierosinātajā regulā, jāatbilst Līgumam par Eiropas Savienības darbību.

5.11. EESK pilnībā piekrīt tam, ka pēc grozītās regulas pieņemšanas Komisijai būtu jāpārskata deleģētie akti, kā noteikts Dublīnas III regulā, un, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. pantu.

5.12. Saistībā ar nepilngadīgā tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas termins “**pilngadīgs brālis/māsa**” ir jāprecizē, lai nodrošinātu, ka pieaugušie savus pienākumus attiecībā uz nepilngadīgajiem var veikt atbildīgi un saskaņā ar tiesību aktiem.

5.13. EESK iesaka dalībvalstīm sniegt vajadzīgo atbalstu un nodrošināt specializētu aprūpi **neizsargātiem bērniem**, tostarp bērniem ar psiholoģiskām problēmām, garīgo vai fizisko invaliditāti un/vai veselības problēmām, kā arī bērniem ārkārtas situācijās, tostarp bērniem no konfliktu plosītiem reģioniem, kur viņi vai viņu ģimenes ir bijušas pakļautas traumatizējošai pieredzei, kā arī pusaudžu vecuma grūtniecēm un vecākiem, kas jaunāki par 18 gadiem.

5.14. EESK jo īpaši aicina dalībvalstis nodrošināt, ka **vecuma novērtēšanas** procedūras i) ir balstītas uz nepilngadīgā interesēm⁽¹²⁾, ii) tās nepieciešams veikt likumīgā aizbildņa klātbūtnē un iii) tās ekspertu grupā, kurā ietilpst gan vīriešu, gan sieviešu dzimuma pārstāvji, izvērtē dažādi neatkarīgi speciālisti, tostarp bērnu psihologi, sociālie darbinieki un tiesību eksperti. Novērtējuma un lēmumu pieņemšanas procesam jābūt precīzi dokumentētam.

5.15. Līdz brīdim, kad novērtējums ir pabeigts, persona, kas apgalvo, ka ir nepilngadīga, būtu jāuzskata par nepilngadīgu un jānodrošina atbilstoša attieksme.

5.16. Vecuma novērtējums būtu galvenokārt veicams, pamatojoties uz dokumentāriem pierādījumiem. Nesenā Spānijas tiesas nolēmumā ir noteikts, ka šādi pierādījumi nav apšaubāmi.

5.17. Nepilngadīgā persona pilnībā jāinformē par vecuma novērtēšanas procesu un tā sekām, un nepilngadīgā viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši viņa vecumam un brieduma pakāpei.

⁽⁹⁾ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA), (2009), “Izstrādāt rādītājus par bērna tiesību aizsardzību, ievērošanu un atbalstīšanu Eiropas Savienībā”.

⁽¹⁰⁾ ANO Bērna tiesību komiteja, Vispārējā piezīme Nr. 6, “Rīcība attiecībā uz nepavadītiem nepilngadīgajiem un nošķirti bērniem ārpus viņu izcelsmes valsts”, CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ Eiropas Savienības Tiesa, 2013. gada 6. jūnijs, lieta C-648/11.

⁽¹²⁾ Eiropas Bērnu tiesībsargu tīkls (ENOC, European Network of Ombudspersons for Children), www.ombudnet.org

5.18. Ja nav dokumentācijas vai ja ir pamatotas šaubas par nepilngadīgās personas vecumu, var veikt medicīniskus/fiziskus izmeklējumus kā galējo līdzekli, respektējot bērna kultūru, cieņu, fizisko un morālo integritāti, jo dažas fiziskās pārbaudes jo īpaši var būt saistītas ar stresu, invazīvas un traumatiskas. Ja tiek uzskatīts par nepieciešamu veikt medicīniskus/fiziskus izmeklējumus, jāpieprasa un jāsaņem pārbaudāmās personas apzināta piekrišana. Medicīniskie/fiziskie izmeklējumi jāpapildina ar sociālpedagoģisku novērtējumu, ko veic eksperti. Abām procedūrām jābūt kumulatīvām.

5.19. Jebkuras procedūras slēdzieniem jābūt **pārsūdzamiem**.

5.20. Tādu **nepilngadīgo** bez pavadības tiesiskais stāvoklis, **kuri kļūst pilngadīgi**, ir sarežģīts un dažādās dalībvalstīs atšķiras. Lai gan procesuālie noteikumi attiecībā uz šo jautājumu ir izklāstīti Patvēruma direktīvā, jāpieņem noteikumi par personu, kurām procedūras laikā aprit 18 gadi, tiesībām.

5.21. EESK visnotaļ iesaka, ka šādos gadījumos vecums jānosaka pieprasījuma virzības sākotnējos posmos, lai mazinātu nepilngadīgā risku nokļūt nelikumīgā statusā un bezvēsts prombūtnē.

5.22. Valstu reakcijai uz **bērnu tirdzniecības** problēmu nav jābūt atkarīgai no bērna imigrācijas statusa un viņa patvēruma pieteikuma virzības, bet gan jāatbilst bērna interesēm.

5.23. Bērni nelikumīgas migrācijas situācijā nekādā gadījumā nebūtu jāpakļauj **kriminālprocesam** tādu apstākļu dēļ, kas saistīti vienīgi ar viņu imigrācijas statusu, vai gadījumos, kad viņu iesaistīšanās noziedzīgās darbībās ir ekspluatācijas rezultāts.

5.24. Dalībvalstīm līdz 2015. gada jūlija beigām ir jāievieš Patvēruma aizsardzības direktīva, kurā cita starpā dalībvalstīm paredzēts pienākums savlaicīgi apzināt gadījumus, kad bērni ir neaizsargāti un bez pavadības.

Briselē, 2014. gada 15. oktobrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE